

Hac Dairesi Başkanı M. Zeki ARSLAN ile Röportaj

Abdulkaki İŞCAN

İslâm'ın beş temel esasından biri Hac İbadeti. Hem malî, hem bedenî açıdan ve ülke sınırları dışında ifa edilmesi yönüyle de oldukça meşakkatli bir ibadet... Vatandaşlarımızın bu ibadeti eksiksiz olarak tamamlamaları için, Başkanlığımız 1979 yılından beri üzerine düşen görevleri yerine getirmenin huzuru içindedir. Yaklaşmakta olan yeni Hac Mevsimi dolayısıyla Diyanet İşleri Başkanlığı, Hac Dairesi Başkanı M. Zeki ARSLAN, Abdulkaki İŞCAN'ın sorularını cevaplandırdı.

Suudi Arabistan tarafından İslâm Ülkelerine uygulanan hac kotası hala devam ediyor mu? Bu çerçevede 1995 yılı için ülkemize ne kadar hac kontenjanı verildi?

1987 yılında Amman'da toplanan 17. İslam Ülkeleri Dışişleri Bakanları Toplantısında, Suudi Arabistan temsilcisi Haremeyn'deki genişletme çalışmalarını gerekçe göstererek, bu çalışmalar tamamlanıncaya kadar hac maksadı ile Suudi Arabistan'a gelecek olanlara, ülke nüfuslarının bindebiri oranında kota uygulanmasını talep etmiş ve bu da toplantıya katılan bakanlar tarafından kabul edilmişti.

Türk Dışişleri Bakanı sözkonusu toplantıda alınan bu kararın ülkemiz için sıkıntı yaratacağını Suudi heyetine bildirmişti.

Gün geçtikçe ülkemizde her yıl hacca gitme talepleri ve buna paralel olarak da kotadan kaynaklanan sıkıntıların arttığı görülmektedir. Bu durum, bu yıl kendini iyice hissettirmiştir.

Kota ile ilgili gösterilen gerekçeler ortadan kalkmış olmakla birlikte, Suudi Arabistan tarafından bu sefer de Arafat, Müzdelife ve Mina hudutlarının şeri şerife uygun olmadığı için buralarda birtakım düzenleme çalışmalarının sürdürüldüğü ve bir müddet daha sözkonusu uygulamaya devam edileceği belirtilmektedir.

06-11 Kasım 1994 tarihlerinde, Ülkemizden Diyanet İşleri Başkanı Mehmet Nuri YILMAZ'ın başkanlığında bir heyet Suudi Arabistan'a giderek, 1995 yılında ülkemize verilecek hacı kontenjanı ve hacle ilgili yapılacak diğer düzenlemeler konusunda bu ülke yetkilileri ile görüşmelerde bulunmuştur. Yapılan görüşmelerde ülkemizdeki kotadan kaynaklanan sıkıntılar dile getirilmiş ve ülkemize verilen hacı kontenjanının artırılması gerektiği üzerinde ısrar edilmiştir. Ancak bu istek Suudi tarafınca kabul edilmemiş ve bu yılki ülkemizin hacı kontenjanı yine 60 bin olarak belirlenmiştir. ,

Hac kontenjanının artırılması konusunda yeterince çabaların gösterilmediği söyleniyor bazı kesimlerce. Bu konudaki düşüncelerinizi alabilir miyiz?

Bu konuda geçtiğimiz yıllarda hükümetler nezdinde, hatta Devlet Başkanları düzeyinde gerekli çabalar sarfedilmiş ve edilmektedir. Önceki senelere gidersek, zamanın Cumhurbaşkanı rahmetli Sayın Turgut ÖZAL, Suudi Arabistan Kralı ile hac kontenjanının yükseltilmesi hususunda telefon görüşmeleri yapmış ve konuyu takip etmek üzere bir bakan görevlendirmişti.

Günümüzde de Sayın Cumhurbaşkanımız Süleyman DEMİREL, 1993 yılı Ocak ayında Körfez Ülkelerine yaptığı gezide Riyad'da görüştüğü Suudi Arabistan Kralı Fahd bin Abdülaziz'e hac konusunda ülkemizde yaşanan sıkıntılardan bahsetmiş ve ülkemize tanınan hacı kontenjanının 100 bine çıkarılmasını istemiştir.

Diğer taraftan 1994 yılı hac görüşmeleri esnasında Sayın Başbakanımız Tansu ÇİLLER' in bu konudaki mektubu, Suudi Arabistan Kralına Diyanet İşleri Başkanımız Mehmet Nuri YILMAZ tarafından iletilmiş, ancak netice yine değişmemiştir.

1995 yılı hac mevsiminde ülkemize tanınan hac kontenjanı için kayıtlar, 12.12.1994 tarihinde başlamış ve aynı gün saat 11.00 itibarıyla Dütün yurttan dolmuştur. Hacca gitmek isteyen binlerce vatandaşımızın başvuruları ise, kontenjan yokluğu sebebiyle maalesef (cabul edilmemiştir).

Ülkemizde hac organizasyonları kimler tarafından düzenlenmektedir. Bu yıl Diyanet İşleri Başkanlığı ne kadar, Seyahat Acentaları ne kadar hacı götürecektir?

Bakanlar Kurulu'nun 26.04. 1979 Gün ve 7/1 7439 Sayılı Kararı ile 1979 yılından beri hac seyahatleri ile ilgili bütün işlemler Başkanlığımızca yürütülmektedir.

Bakanlar Kurulu'nun 16.11.

1988 Gün ve 88/13495 Sayılı Kararı uyarınca, ülkemizde hac organizasyonları Başkanlığımızca ve-Başkanlığımızın denetim ve gözetimi altında, Hac Komisyonu'nca izin verilen (A) Grubu Seyahat Acentaları tarafından düzenlenmektedir.

Hac Komisyonu'nca bu yıl gerekli şartları haiz 56 adet (A) Grubu Seyahat Acentasına hac düzenleme izni verilmiştir.

1995 yılı hac mevsimi için ülkemize verilen 60.000 kişilik hacı kontenjanının Hac Komisyonu'nca 39.000'i Başkanlığımıza, 21.000'i ise yukarıda sayısı belirtilen seyahat acentalarına verilmiştir.

Hac Komisyonu'nun hac düzenlemelerindeki etkinliği nedir? Bu komisyon nasıl oluşmaktadır?

Bakanlar Kurulu'nun 26.04. 1979 Tarih ve 7/17439 Sayılı Kararı ile yürürlüğe konulan "Hac Seyahatleri İle İlgili İşlerin Diyanet İşleri Başkanlığı'nca Yürütülmesine İlişkin Kararname" uyarınca, Hac Komisyonu; Diyanet İşleri Başkanı'nın koordinatörlüğünde İçişleri, Maliye, Sağlık,

Ulaştırma, Turizm Bakanlıkları ve Gümrük Müsteşarlığı Müsteşarları veya yardımcıları ile Dışişleri Bakanlığı ve Kızılay Temsilcilerinden oluşmaktadır.

Bu komisyon, hacca gidecek vatandaşların sağlıklarını korumak, hac seyahatinin vurtiçinde ve yurtdışında düzenli bir biçimde yürütülmesi için gerekli kararları almak, hac seyahati ile ilgili yasaları ve hac mevsimindeki uygulamayı inceleyerek, hac öncesi ya da hac sonrası için yasa ve idari yönden alınması gereken önlemleri almak, bu karar ve önlemlerin ilgili bakanlık ve kuruluşlarca uygulanmasını izlemek ve uygulamadan ortaya çıkan aksaklıkların giderilmesi için gerekli girişimlerde bulunmakla yükümlüdür.

Sizinde ifade ettiğiniz gibi kontenjanlar ilk günde doldu. Müracaat edip de kaydını yaptıramayan vatandaşlarımıza, tavsiyeleriniz nelerdir?

Burada kaydını yaptıramayan vatandaşlarımıza tavsiyem tahriklere kapılmadan sükunetli bir şekilde beklemeleridir. Geçen yıllarda olduğu gibi kendini şirketçi olarak tanıtarak iyi niyet istismarcıları ortaya çıkabilir. Vatandaşlarımız bunlara asla inan- mamalı ve böyle bir olayla karşılaştıkları zaman durumu ilgili mercilere bildirmelidirler.

Şimdiden bazı kişi ve kuruluşlar kaydını yaptıramayan vatandaşlarımızın bu durumlarından istifade ederek, haccı da yaptıracamız vaadi ile vatandaşlarımızı hacdan 2-3 ay önce Suudi Arabistan'a götürmek istemektedirler.

Bu tür organizasyonlara katılarak Suudi Arabistan'a gidenlere verilen umre vizesinin oturma süresi en fazla bir aydır. Süre seçtikten sonra bu vatandaşlarımız kaçak duruma düşmekte olup, günlerce evlerinden dışarıya çıkamamakta ve polisten köşe bucak kaçmaktadırlar. Yakalanırlar korkusuyla hastalananlar hastanelere dahi gidememektedirler.

Hatta bu vatandaşlarımızdan birçoğunun yiyeceği için ayırdığı parayı sözkonusu evlere kira ücreti olarak vermesi sebebiyle aç ve sefil duruma düştükleri de görülmüştür.

Bu durumdan Suudi Arabistan makamları da büyük rahatsızlık duyduğu için 1995 yılı hac düzenlemeleri ile ilgili olarak yapılan görüşmelerde; Suud tarafınca, umre maksadı ile Suudi Arabistan'a gelen ve umre vazifesini yaptıktan sonra haccı bekleyen vatandaşlarımızın, hac farizasını eda etmek üzere mukaddes topraklara gelen hacı adaylarına, evlerde ve Meşair'deki çadırlarında büyük sıkıntı verdikleri belirtilerek, seyahat şirketlerinden, umreye götürecekleri vatandaşlarımız umre ibadetlerini tamamladıktan sonra geri getireceklerine dair bundan böyle taahhüt talep edeceklerini belirtmiş ve gereğinin yapılması için bu husus taraflar arasında imzalanan protokole de konmuştur.

Vatandaşlarımızın mağdur olmamaları için, bu tür organizasyon düzenleyenlere iltifat etmemeleri gerekir. Umarız ki, kutsal mekanlardaki düzenleme çalışmaları bir an önce tamamlanır ve her isteyen vatandaşımız da haccını gönül rahatlığı ile yapma imkanına kavuşur.

Seyahat acentaları organizasyonu ile hacca gitmek üzere müracaat eden vatandaşlarımızın dikkat edecekleri hususlar nelerdir?

Ülkemize verilen hacı kontenjanının dolması halinde, müracaatını yapamayan vatandaşlarımızın geçmiş yıllarda olduğu gibi fırsat düşkününü bazı kişi ve kuruluşların eline düşerek mağdur olabilecekleri dikkate alınarak, Başkanlığımızca, Seyahat Acentalarına müracaat eden vatandaşlarımıza verilmek üzere seri numaralı, "Hac Kayıt Belgesi" hazırlanarak, ilgili acentalara kontenjanları nisbetinde verilmiştir. .

Acentalara, kaydını yaptığı her hacı adayına bu belgeyi Kayıt esnasında vermek zorunluluğu da getirilmiştir. Bu belgelerde bulunan seri numaralar, o belge sahibi hacı adayının aynı zamanda kayıt numarası olmaktadır.

Ayrıca, hac çıkışlarına esas olmak üzere, Başkanlığımızca, ülkemize verilen hacı kontenjanı nisbetinde, seri numaralı ve fotoğraflı "Hac Kimlik Kartı" hazırlanmaktadır. Söz konusu kartlar, gerek Başkanlığımız ve gerekse, Hac Komisyonu'nca hac seferi düzenlemelerine izin verilen (A) Grubu Seyahat Acentaları organizasyonu ile hacca gidecek vatandaşlarımıza verilecektir. Bu kartlar vurdışına çıkışlarda ilgili kuruluşlarca istenecektir. Kartı olmayanlara yurtdışına çıkış izni verilmeyecektir.

Hacı adayları, bu kartları Suudi Arabistan'da kimlik belgesi olarak da kullanabileceklerdir.

Yukarıda ifade etmeye çalıştığımız hususlar hacca gitmek üzere her türlü fedakarlığa katlanan ve bu manevi havayı teneffüs etmeye hazırlanan vatandaşlarımızın, bir takım sorumsuz kişiler vasıtasıyla aldatılmalarını ve mağduriyetlerini önlemek için yapılmış düzenlemelerdir,

Başkanlığımızca, hac organizasyonuna katılan hacı adaylarından ne kadar ücret alınmış ve bunun karşılığında ne gibi hizmetler sunulacaktır?

Başkanlığımız, hac organizasyonuna katılan vatandaşlarımızdan 1.765.- Amerikan Doları ücret almıştır.

Alınan bu ücret karşılığında, bu yıl hacca gidecek vatandaşlarımızın, evlerinden çıkıp tekrar evlerine dönünceye kadar, şahsi harcamaları ve kurban paraları hariç bütün masrafları karşılanacaktır.

Bunlar; uçak ücreti, Mekke ve Medine'de ev, toprakbaşı, Suudi Arabistan dahili taşımacılığı, Mekke-Arafat-Müzdelife-Mina arası nakil, dini rehberlik, sağlık hizmetleri, servis hizmetleri, ziyaret yerleri için otobüs ücreti, Türkiye'ye dönüş sırasında ikamet yerinden havalimanına kadar eşyaları için tutulacak kamyon ücreti, pasaport, hac malzemeleri (elbiselik kumaş, çanta, atak, künye, pasaport çantası, imlik kartı ve hac rehberi), vatandaşlarımızın il ve ilçesinden havalimanlarına gidiş-dönüş otobüs ücreti ve diğer müteferrik harcamalardır.

Geçen yıl olduğu gibi yıl da vatandaşlarımızdan gelen talepler üzerine Başkanlığımızca kısa süreli ve özel imkanlı hac programı da uygulanacaktır.

Bu organizasyona katılmak üzere müracaat eden vatandaşlarımız için Mekke ve Medine’de Harem’e yakın oteller kiralanmıştır. Ayrıca kendilerine Mekke ve Medine’de kaldıkları sürece üç öğün yemek verilecektir.

Sözkonusu organizasyona katılan vatandaşlarımızdan; iki kişilik odalarda kalmak isteyenlerden kişi başına 4.950, üç kişilik odalarda kalmak isteyenlerden kişi başına 4.050, dört kişilik odalarda kalmak isteyenlerden ise kişi başına 3.600 Amerikan Doları ücret alınmıştır.

Hacı adaylarının eğitimi ile ilgili yapılacak çalışmalar hakkında bilgi verir misiniz?

Hacı adaylarının eğitimleri ile ilgili il merkezlerinde veya il müftülüklerince uygun görülecek ilçe merkezlerinde seminerler düzenlenecektir.

Bu seminerler katile başkanı ve din görevlileri tarafından 4 saatten az olmamak üzere seyahate kadar 2 defa yapılacaktır. Bu suretle hacı adayları ile katile başkanı ve din görevlilerinin yakinen tanışıp kaynaşmaları da sağlanmış olacaktır.

Seminerlerin tarih ve yeri hacı adaylarına il ve ilçe müftülüklerimizce yazılı olarak bildirilecektir.

Sözkonusu seminerlerde ağırlıklı olarak; hac menasiki, Medine ziyareti, yolculuğa çıkmadan önce alınması gerekli tedbirler, hareket edecekleri katile, uçağa binecekleri havalimanı, sağlık konusunda dikkat edilmesi gerekli hususlar, seyahat boyunca dikkat edilecek diğer hususlar, kayboldukları takdirde başvuracakları yerler, beşeri ilişkiler, Arafat, Müzdelife ve Mina hareketi ile ilgili bilgiler verilecektir.

Bu yıl hac seyahatleri nasıl yapılacak ve hacı adaylarının seyahatleri hangi havaalanlarından ve ne zaman gerçekleştirilecektir?

Hac Komisyonu, bu yıl da hac seyahatlerinin sadece havayolu ile yapılmasını kararlaştırmıştır. Karayolundan kesinlikle çıkış izni verilmeyecektir.

Bu yıl hacı adaylarımızın Suudi Arabistan’a seyahatleri Ankara, İstanbul, İzmir, Adana, Antalya, Gaziantep, Diyarbakır, Erzurum, Sivas ve Trabzon Havalimanlarından takriben 20 Nisan-14 Mayıs 1995 tarihleri arasında yapılacaktır.

Vatandaşlarımızın Mekke ve Medine’de konaklama, sağlık ve dini ibadetlerini en güzel şekilde yapabilmeleri için yapılan çalışmalar hakkında bilgi verebilir misiniz?

Başkanlığımız organizasyonu ile hacca gidecek vatandaşlarımızın Mekke ve Medine’de ikamet edecekleri evlerin tamamı kiralanmıştır. Hacılarımıza toplu olarak daha iyi hizmet sunabilmek

için önceki yıllarda olduğu gibi bu yıl da modern ve blok evler kiralanmıştır. Hacılarımızın Mekke ve Medine’de kalacakları evlerin yerleşim planları kabile düzenlerine göre yapılmaktadır. Söz konusu planlar kabileler yola çıkmadan önce, ilgili görevlilere verilecektir.

Hacı adaylarının Mekke ve Medine’de kalacakları evlere yerleştirilmesi bilgisayarlarla yapılmaktadır. Yani vatandaşlarımız daha Mekke ve Medine’ye varmadan, hangi semtte ve hangi evde kalacakları belli olmaktadır.

Hacılarımız Arafat günü Arafat’la, kurban bayramının birinci, ikinci ve üçüncü günleri ise Mina’da çadırlarda kalacaklardır. Söz konusu çadırların zamanında kurulması için, Suudi Müessesesi yetkilileri ile önceden görüşmeler yapılmak suretiyle gerekli tedbirler alınacaktır. Çadırlar kurdurulurken Mekke’deki yerleşme planları esas alınacaktır. Bu çadırlar, Arafat’a çıkılmadan bir gün önce, kabile başkanları ve din görevlilerine gösterilecektir. Böylece görevlilerimiz hacıları çadırlara yerleştirirken sıkıntı çekmeyeceklerdir.

Suudi Arabistan’da oldukça sıcak bir iklim hüküm sürmektedir. Ülkemizin normal iklimine alışık olan hacı adayları bu sıcak iklime alışmakta çok zorluk çekmektedirler. Bu sebeple, sağlık açısından da bir takım problemleri olmaktadır. Bu problemlerin başında güneş çarpması gelmektedir. Söz konusu problemleri gidermek amacıyla, her yıl olduğu gibi bu yıl da; Başkanlığımızca Hac Sağlık Ekibi götürülecektir. Bu ekipte, yeteri kadar doktor, eczacı, hemşire, sağlık memuru, laborant, sağlık teknisyeni, hastabakıcı ve idari personel görev alacaktır.

Sağlık ekibince, Mekke’de kadın-erkek polikliniği, kadın-erkek servisleri, soğutma odaları, röntgen, ameliyathane, laboratuvar ve eczanesi olan tam teşekküllü 120 yataklı bir hastane ile, hacılarımızın yoğun olduğu bölgelerde ihtiyaca göre açılacak sağlık ocaklarında, Medine’de ise yine tam teşekküllü 50 yataklı bir nas- tane ile hacılarımızın yoğun bulunduğu bölgelerde açılacak sağlık ocaklarında hizmet sunulacaktır. Mekke ve Medine’deki hastahanelerimizde, yataklı tedavi ve poliklinik hizmetleri yanında, her türlü tıbbi tahlil, röntgen ve küçük çaplı cerrahi müdahaleler de yapılacaktır.

Vatandaşlarımız Arafat ve Mina’da da sağlık yönünden büyük problemlerle karşılaşmaktadırlar. Bu problemlerin giderilmesi için, Arafat ve Mina’da çadırdan yapılmış, klimalı birer sahra hastanesi ile Suudi Sağlık Bakanlığınca yeterli miktarda tahsis edilen sağlık ocaklarında, hacılarımıza sağlık hizmetleri sunulacaktır.

Sağlık ekibimizin emrinde 15 adet ambulans da 24 saat görev yapacaktır.

Hacılarımız ibadetlerini kabile başkanı ve din görevlileri rehberliğinde ifa edeceklerdir. Ayrıca fetva ve irşad ekiplerimiz, vatandaşlarımıza, iskan edildikleri evlerin müsait salonlarında Mekke’de Harem’i Şerifte Altın Oluk’ un karşısında sorulu cevaplı eğitici irşad hizmetlerinde bulunacaklardır.

Mekke ve Medine’ye yeni gelmiş hacı adaylarımızın kayboldukları görülmektedir. Kaybolan bir hacı adayımız ne yapmalıdır ve bu konuda sizce ne gibi tedbirler alınacaktır?

Hacı adaylarımız Mekke ve Medine'ye ulaştıkları ilk günlerde kalacağı evini ve çevresini tanıyamadan Mukaddes Beldeye ulaşmanın ilk heyecanı ile dini vecibelerini yerine getirmek üzere, hemen Harem'e gitmektedirler. O muhteşem manzara ve kalabalık karşısında aşırı sıcaklığın da tesiri ile bazı hacı adayları kafilesinden ayrılarak, kaldıkları bölge ve evlerini bulmakta zorluk çekmekte veya kaybolmaktadırlar.

Sıkıntılı bu durumdan vatandaşlarımızı kurtarmak ve kendilerine yardımcı olmak maksadıyla, Mekke ve Medine'de kayıp ekipleri oluşturulacaktır. Söz konusu ekipler, Mekke'de Harem'in içerisinde Altın Oluk' un karşısında, Harem'in dışında Başkanlığımızın flamasının asılı bulunduğu ve her taraftan görülebilecek merkezi bir noktada 24 saat hizmet veren kayıp bürosu ve hacılarımızın yoğun bulunduğu bir yerde açılacak kayıp merkezinde çalışacaklardır.

Evini kaybeden hacılarımız bu bürolara başvuracaklar ve buradaki görevlilerimiz tarafından servis araçları ile en kısa zamanda evlerine ulaştırılacaklardır.

Ayrıca, hacılarımızın evlerini bulmalarında kolaylık sağlamak düşüncesiyle, oturdukları Bölge İrtibat Büroları' nın adres ve telefonlarını havi kartlar dağıtılacaktır. Kaybolan hacımız, rastladığı herhangi bir görevliye kartını gösterdiği takdirde, bu görevliler kendisine yardımcı olacaktır.

Kaybolan ve kısa sürede kendisinden haber alınamayıp kayıp merkezine bildirilen hacılarımız, kayıp ekiplerimizce olması muhtemel hastahane, hapisane ve karakol gibi yerlerde araştırılarak bulunmaya çalışılacaktır.

Arafat, Müzdelife ve Mina'da kalma süresinin kısa, kaybolma olayının da fazla olacağı dikkate alınarak, buralarda da gerekli bütün tedbirler alınacaktır. Bu hususta vatandaşlarımıza yardımcı olmak üzere, Müzdelife ve Mina ekibi oluşturulacaktır. Bu ekipte görev verilecek personel Arafat'ta istirahat edecek ve hacılardan önce Müzdelife ve Mina'daki görev mahallinde hazır olacaklardır. Bu ekipte görevli personel her hangi bir suretle kafilesinden ayrılan, hastalanan ve zor durumda kalan hacılarımıza Müzdelife ve Mina'da yardımcı olacaklardır.

Medine'nin coğrafi durumu ve hacılarımızın genelde Harem'in etrafında iskan edilmeleri sebebiyle, kayıp olayı Mekke'deki kadar fazla olmamakla birlikte burada da kayıp ekibi oluşturularak kaybolan hacılarımıza yardımda bulunmak için gerekli bütün tedbirler alınacaktır.